

Motion till riksdagen 2011/12:N300

av **Johan Hultberg (M)**

Privatkopieringsersättning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om privatkopieringsersättningen.

Bakgrund

Privatkopieringsersättning (tidigare kallad kassettersättning) är en lagstadgad ersättning som är tänkt att kompensera upphovsmän för inkomstbortfall vid kopiering för privat bruk av musik, film och tv från en legal förlaga. Ersättningen infördes i slutet av 90-talet genom tillägg i upphovsrättslagen. Lagen rörde då företrädesvis inspelning på kassett, därav namnet kassettavgift. Sedan dess har den tekniska utvecklingen gått oerhört snabbt men lagstiftningen har dessvärre inte hängtt med i utvecklingen, även om ändringar infördes när Sverige 2005 implementerade EU-direktivet Upphovsrätten i informations-samhället (2001/29/EG), det s.k. Infosocdirektivet, i svensk lagstiftning. I dag leder lagens bestämmelser till att en schablonmässig straffavgift tas ut på allt fler produkter.

Lagen säger att ersättning ska tas ut ”när en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar eller till landet inför anordningar på vilka ljud eller rörliga bilder kan tas upp och som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för privat bruk” (26 k, upphovsrättslagen 1960:729). Ursprungligen ersattes alltså upphovsmän genom att avgift togs ut på försäljning av ljud- och videokassetter. I takt med den tekniska utvecklingen har ovan citerade lag tolkats så att ersättningskravet kommit att omfatta praktiskt taget alla tomma lagringsmedier, så som inspelningsbara cd-/dvd-skivor, MP3-spelare men också dvd-spelare och digitalboxar med inbyggd hårddisk.

Organisationen Copyswede, som är en paraplyorganisation för fjorton kulturskaparorganisationer, har uppdraget att administrera kompensationssystemet. Utifrån lagens bestämmelser är tanken att Copyswede ska sluta avtal

Fel! Okänt namn på

med näringsidkare om hur stor ersättningen ska vara för varje typ och produkt och sedan samla in och fördela ersättningen till olika upphovsmän. Som stöd i förhandlingarna rörande ersättningsnivåerna återfinns i lagen fastslagna men föråldrade ersättningsnivåer.

Sedan 2005 då Sverige implementerade Infosocdirektivet, som bland mycket annat innehåller regler för kompensation vid privatkopiering, har frågan om hur direktivets bestämmelser ska tolkas varit en källa till debatt och konflikt. På senare år har dock EU-domstolen avgett ett par vägledande domar. I en dom från oktober i fjol rörande ett fall i Spanien slår EU-domstolen fast att det i sig är tillräckligt att det är möjligt att använda en utrustning för att göra kopior avsedda för privat bruk för att privatkopieringsersättning ska anses vara motiverad att ta ut. Mot bakgrund av EU-domstolens beslut har Copyswede beslutat att privatkopieringsersättningen från 2009-09-01 också ska omfatta USB-minnen (med ett lagringsutrymme större än 2 GB) och externa hårddiskar.

Motivering

Systemet med privatkopieringsersättning är en eftergift till upphovsmännens särintresse att få ersättning för legal kopiering. Enligt svensk lag har man nämligen den fullt rimliga rätten att göra kopior för privat bruk av det material som man legalt anskaffat. Det är en rätt som t.ex. möjliggör att man kan bränna en skiva med favoritlåtarna från den privata skivsamlingen, göra en kopia av den nyinköpta cd-skivans innehåll för att kunna spela upp den i sin MP3-spelare eller för att ha en kopia av skivan till bilstereon.

Systemets försvarare hävdar att privatkopieringsrätten skadar försäljningen av upphovsmännens originalmaterial men i dag är rätten snarast en förutsättning för försäljningen. Vem skulle vilja köpa en cd-skiva utan rätt att konvertera innehållet till MP3-format och vem skulle vara beredd att betala för att ladda ner film eller musik utan rätt att bränna en cd- eller dvd-skiva med det inköpta materialet?

Samtidigt kan det tyckas vara ett rimligt anspråk att en upphovsman kräver ersättning när någon spelar in dennes film från tv, eller spelar in dennes musik från radio. Därav kan privatkopieringsersättningen hävdas vara legitim. Samtidigt minskar betydelsen av privatkopiering i takt med att den legala nedladdningen av film och musik ökar och när legala streamingtjänster så som Spotify blir allt mer populära. Även om det är möjligt att argumentera för privatkopieringsersättningens existens i någon form är utformningen av dagens system allt annat än rimligt, ja kanske rentav i strid med gällande lagstiftning.

När privatkopieringsersättningen infördes skulle avgiften endast tas ut på produkter som var särskilt avsedda för privat kopiering av upphovsrättsligt material. Lagen är än i dag i princip densamma men nu beläggs även universalmedier med avgift, i strid mot vad lagstiftaren avsåg. Kassettavgiften har

Fel! Okänt namn på

förvandlats till en generell straffskatt som riskerar att driva försäljningen av lagringsmedier till andra länder där någon motsvarande straffskatt inte tas ut.

Svenska konsumenter som köper USB-minnen för att säkerhetskopiera viktig data eller som köper en extern hårddisk för att ha plats att lagra semesterbilderna tvingas, som en konsekvens av Copyswedes senaste beslut, att betala upp till 160 kronor extra för produkten i privatkopieringsersättning. Dessa exempel vittnar om de absurda konsekvenser som nuvarande tillämpning för med sig. Att Copyswede tillämpar lagen långt bortom lagstiftarens intention torde vara uppenbart då varken USB-minnen eller externa hårddiskar kan anses vara särskilt ägnade för privat kopiering av upphovsrättsligt material.

Privatkopieringsersättningen är förlegad och bör skyndsamt reformeras och om möjligt avskaffas. Då svensk lagstiftning och Copyswedes tolkning av densamma till stor del grundar sig på EU:s s.k. Infosocdirektiv (2001/29/EG) är det också angeläget att regeringen verkar för en grundlig översyn och reformering av nämnda direktiv samt eventuellt andra i sammanhanget relevanta direktiv.

Stockholm den 29 september 2011

Johan Hultberg (M)